

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

Кафедра «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри ПТБ

к.е.н., доцент _____ Л.О. Болтянська
«29» серпня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Основи підприємництва»

для здобувачів ступеня вищої освіти *«Бакалавр»*

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

факультет економіки та бізнесу

2019– 2020 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи підприємництва» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» – Мелітополь, ТДАТУ. – 2019. – 16 с.

Розробник: к.е.н., ст. викладач Грицаєнко Микола Ігорович

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Протокол № 1 від «29» серпня 2019 року

Завідувач кафедри «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

к.е.н., доц. _____ Л.О. Болтянська

Схвалено методичною комісією факультету ЕтаБ

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Протокол № 1 від «__» вересня 2019 року

Голова методичної комісії, к.е.н., доц. _____ А.А. Костякова

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<u>денна форма навчання</u> (денна або заочна)	
Кількість кредитів <u>4</u>	Галузь знань <u>07 «Управління та адміністрування»</u> (шифр і назва)	<u>Обов'язкова</u> (нормативна або вибіркова)	
Загальна кількість годин – <u>120 години</u>	Спеціальність <u>076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»</u> (шифр та назва)	Курс	Семестр
Змістових модулів – <u>2</u>		<u>2</u>	<u>3</u>
Тижневе навантаження: - аудиторних занять <u>4 год.</u> - самостійна робота студента <u>5,7 год.</u>	Ступінь вищої освіти <u>Бакалавр</u>	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	<u>20 год.</u>
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	<u>20 год.</u>
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	<u>80 год.</u>
		Форма контролю: <u>екзамен</u> (екзамен або диференційований залік)	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення дисципліни – оволодіти комплексом знань з основ підприємництва, сформуванати навички підприємницького мислення.

Основні завдання курсу:

- з'ясувати місце дисципліни в навчальному процесі, розкрити її основну мету та визначити основні категорії підприємництва;
- дати чіткі уявлення про загальнотеоретичні засади підприємництва;
- ознайомити із сучасним станом розвитку підприємництва та його проблемами;
- сформувати у студентів цілісне бачення проблем підприємницької діяльності;
- озброїти студентів навичками і вміннями, необхідними для організації власної справи.

Міждисциплінарні зв'язки. Тісний зв'язок з економічною теорією, яка вивчає і формулює економічні закони і категорії, що слугують методологічним підґрунтям для розвитку понятійного апарату науки про основи підприємництва та підприємницьку діяльність. Використовує результати наукових досліджень і збагачує власними категоріями інвестування, економіку підприємства.

У результаті вивчення даної навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- організацію планування виробництва суб'єктів підприємницької діяльності;
- організацію планування праці та заробітної плати, витрат суб'єктів підприємницької діяльності;
- використання методів прийняття фінансових рішень та оцінки інвестиційних пропозицій.

Вміти:

- розраховувати головні показники виробничо-господарської діяльності суб'єктів підприємницької діяльності;
- визначати витрати суб'єктів підприємницької діяльності;
- обчислювати параметри оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності;
- виконувати аналіз виробничо-господарської діяльності суб'єктів підприємницької діяльності;
- використовувати операційний аналіз в прийнятті фінансових рішень;
- оцінювати інвестиційні пропозиції;
- використовувати заходи управління рухом фінансових ресурсів і капіталу.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

СИСТЕМНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМНИЦТВА

Тема 1. ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ВИД ГОСПОДАРЮВАННЯ [1; 2; 8, с. 10-25; 37; 52; 53; 53; 54; 55; 56; 57]

Історія розвитку теорії підприємництва. Роль підприємництва в суспільстві. Засади підприємницької діяльності в Україні.

Суб'єкти підприємницької діяльності. Громадянин як суб'єкт підприємництва.

Державне регулювання підприємництва.

Захист прав суб'єктів господарювання та споживачів. Ліцензування та патентування підприємницької діяльності.

Тема 2. ГАЛУЗІ ТА ВИДИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ [5; 8, с. 26-38; 12-17; 19; 21-25; 27-32; 35; 38; 39; 43; 44; 46; 47; 52; 53; 53; 54; 55; 56; 57]

Види господарської діяльності та їх класифікація.

Підприємницька діяльність в галузях промисловості, сільського, лісового господарства, будівництва, транспорту. Інноваційна та інвестиційна види діяльності.

Торговельне підприємництво. Фінансове підприємництво.

Підприємницька діяльність у сфері послуг.

Тема 3. ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ [2; 7; 8, с. 40-53; 26; 33; 34; 42; 52; 53; 53; 54; 55; 56; 57]

Передумови підприємництва та елементи підприємницького середовища. Інфраструктура підприємництва.

Функції і модель підприємництва. Правова база підприємництва.

Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні.

Тема 4. ВИДИ ПІДПРИЄМСТВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ ПІДПРИЄМНИЦТВА [1; 8, с. 56-71; 12; 14; 18; 49-51; 52; 53; 53; 54; 55; 56; 57]

Підприємство як форма прояву підприємництва. Класифікація підприємств

Підприємства колективної власності. Особливості та види кооперативів. Державні та змішані підприємства.

Підприємства з іноземними інвестиціями. Мале підприємництво.

Організаційно-правові форми підприємництва. Одноособове володіння.

Види господарських товариств. Особливості акціонерних товариств.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Тема 5. ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА [8, с. 75-99; 48; 52; 53; 53; 54; 55; 56; 57]

Технологія створення власної справи. Формування початкового капіталу. Оцінка майна.

Найменування та торговельна марка підприємства. Зміст установчих документів та їх підготовка. Державна реєстрація підприємницької діяльності.

Припинення підприємницької діяльності. Реорганізація та ліквідація підприємства. Реструктуризація підприємства.

Типові помилки при заснуванні власної справи.

Тема 6. МЕНЕДЖМЕНТ У ПІДПРИЄМНИЦТВІ [4; 6; 8, с. 104-125; 10; 47; 52; 53; 53; 54; 55; 56; 57]

Сутність менеджменту. Система підприємницького управління. Розробка стратегії та бізнес-планування підприємницької діяльності. Організація маркетингу.

Організація фінансової діяльності та оптимізація оподаткування. Зовнішньоекономічна діяльність.

Ризики підприємницької діяльності та економічна безпека підприємства.

Тема 7. ПСИХОЛОГІЯ ТА ЕТИКА ПІДПРИЄМНИЦТВА [8, с. 130-156; 15; 16; 20; 29; 30; 34; 52; 53; 53; 54; 55; 56; 57]

Мотивація підприємницької діяльності. Риси характеру підприємця.

Культура та етика підприємницької діяльності. Соціальний капітал.

Тема 8. ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ТА СПІВРОБІТНИЦТВА СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ [1; 5; 8, с. 160-185; 20; 29; 30; 34; 35; 40; 41; 45; 52; 53; 53; 54; 55; 56; 57]

Організація договірних взаємовідносин у підприємстві.

Державно-приватне партнерство. Соціальна відповідальність бізнесу. Громадські об'єднання підприємців.

Венчурні підприємства. Офшорні фірми.

Особливості орендної форми господарювання. Лізинг. Концесія. Франчайзингова форма підприємництва.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість			
			годин			балів
			Л	П	СРС	
Змістовий модуль 1. СИСТЕМНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМНИЦТВА						
1	Лекція 1	Підприємництво як вид господарювання	2			
	Практичне заняття 1	Підприємництво як вид господарювання		2		3
	Самостійна робота 1	Опрацювання матеріалів лекції, робота на навчально-інформаційному порталі			6	2
2	Лекція 2	Галузі та види господарської діяльності	2			
	Практичне заняття 2	Галузі та види господарської діяльності		2		3
	Самостійна робота 2	Опрацювання матеріалів лекції, робота на навчально-інформаційному порталі			6	2
3	Лекція 3	Підприємницьке середовище	2			
	Практичне заняття 3	Підприємницьке середовище		2		3
	Самостійна робота 3	Опрацювання матеріалів лекції, робота на навчально-інформаційному порталі			6	2
4, 5	Лекція 4	Види підприємств та організаційно-правові форми підприємництва	4			
	Практичне заняття 4	Види підприємств та організаційно-правові форми підприємництва		4		6
	Самостійна робота 4	Опрацювання матеріалів лекції, робота на навчально-інформаційному порталі			12	4
6, 7	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК 1			10	
	ПМК 1	Підсумковий контроль за модуль 1				10
Всього за змістовий модуль 1 (60 годин)			10	10	40	35

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість			
			годин			балів
			Л	П	СРС	
Змістовий модуль 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА						
8	Лекція 5	Організація підприємництва	2			
	Практичне заняття 5	Організація підприємництва		2		3
	Самостійна робота 5	Опрацювання матеріалів лекції, робота на навчально-інформаційному порталі			6	2
9	Лекція 6	Менеджмент у підприємстві	2			
	Практичне заняття 6	Менеджмент у підприємстві		2		3
	Самостійна робота 6	Опрацювання матеріалів лекції, робота на навчально-інформаційному порталі			6	2
10	Лекція 7	Психологія та етика підприємництва	2			
	Практичне заняття	Психологія та етика підприємництва		2		3
	Самостійна робота 7	Опрацювання матеріалів лекції, робота на навчально-інформаційному порталі			6	2
11, 12	Лекція 8	Форми взаємодії та співробітництва суб'єктів підприємницької діяльності	4			
	Практичне заняття 8	Форми взаємодії та співробітництва суб'єктів підприємницької діяльності		4		6
	Самостійна робота 8	Опрацювання матеріалів лекції, робота на навчально-інформаційному порталі			12	4
13, 14	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК 2			10	
	ПМК 2	Підсумковий контроль за модуль 2				10
Всього за змістовий модуль 2 (60 годин)			10	10	40	35
Екзамен			x	x	x	30
Разом (120 годин)			20	20	80	100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ №1

1. Сутність і функції підприємництва.
2. Оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності – юридичних осіб.
3. Суб'єкти підприємництва.
4. Технологія розробки бізнес-плану.
5. Принципи підприємницької діяльності.
6. Статутний фонд та його формування.
7. Обмеження в підприємницькій діяльності.
8. Сутність та особливості корпорації.
9. Економічна основа підприємництва.
10. Способи сплати податків з доходів приватного підприємця.
11. Види підприємницької діяльності.
12. Торговельний патент: умови придбання, вартість, термін дії.
13. Необхідні умови розвитку підприємництва.
14. Спрощена система оподаткування суб'єктів малого підприємництва.
15. Організаційні форми підприємництва.
16. Сутність корпоративного управління.
17. Механізм державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності – юридичної особи.
18. Стадії розробки бізнес-плану.
19. Види господарських товариств та їх характеристика.
20. Механізм державного регулювання підприємницької діяльності.
21. Акціонерне товариство: сутність та види.
22. Джерела фінансування підприємництва в Україні.
23. Механізм державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності – фізичної особи.
24. Фінансово-кредитне підприємництво.
25. Лізинг як форма підприємницької діяльності.
26. Переваги та недоліки одноосібного володіння.
27. Ліцензування в підприємницькій діяльності.
28. Комерційне підприємництво.
29. Франчайзинг як форма підприємницької діяльності.
30. Підприємець – ключова фігура ринкової економіки.
31. Форми об'єднань підприємств в Україні.
32. Сертифікація продукції як інструмент державного регулювання підприємництва.
33. Види підприємств в Україні.
34. Структура бізнес-плану.
35. Засновницькі документи суб'єктів підприємницької діяльності.
36. Бізнес-інкубатори як форма підтримки малого підприємництва.
37. Проблеми розвитку підприємництва в Україні.
38. Юридичний статус підприємництва.

39. Правова база розвитку підприємництва.
40. Порядок патентування підприємницької діяльності.
41. Сутність та методи державного регулювання підприємництва.
42. Види лізингу.
43. Сутність і функції бізнес-плану.
44. Державні та міжнародні організації підтримки підприємництва в Україні.
45. Єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

1. Припинення діяльності підприємницьких структур.
2. Державна політика підтримки підприємництва.
3. Органи управління акціонерним товариством.
4. Проблеми правового забезпечення підприємництва в Україні.
5. Фіксований податок для суб'єктів малого підприємництва.
6. Статут підприємництва.
7. Суб'єкти підприємницької діяльності – платники ПДВ та акцизного збору.
8. Особливості розвитку малого підприємництва в Україні.
9. Порядок відрахувань суб'єкта підприємницької діяльності – фізичної особи до Пенсійного фонду і фондів соціального страхування.
10. Підприємство: сутність, ознаки, функції.
11. Державна регуляторна політика у сфері підприємництва.
12. Загальна система оподаткування приватного підприємця.
13. Роль та значення посередницького підприємництва.
14. Переваги та недоліки партнерства (товариства).
15. Порядок відкриття рахунку суб'єкта підприємницької діяльності в установі банку.
16. Сутність і методи підприємницького управління.
17. Страхування як інструмент економічного захисту підприємця.
18. Основні методи впливу підприємця на підлеглих.
19. Управління економічними ризиками в підприємстві.
20. Форми спільного міжнародного підприємництва.
21. Функціональне управління в підприємстві.
22. Сутність, види та елементи підприємницької культури.
23. Механізм зменшення економічних ризиків у підприємстві.
24. Світовий досвід створення вільних економічних зон.
25. Підприємницька етика.
26. Управління мотивацією персоналу.
27. Особливості створення та функціонування вільних економічних зон в Україні.
28. Інструменти управління ризиками.

- 29.Форми коопераційних зв'язків суб'єктів підприємництва.
- 30.Причини економічних ризиків у підприємстві.
- 31.Управління організаційними комунікаціями.
- 32.Посередники на фондовому ринку.
- 33.Підприємство у сфері банківських послуг.
- 34.Кредитування та його роль у розвитку підприємства.
- 35.Соціальні цінності й культура підприємницької діяльності.
- 36.Кредитні спілки та їх роль у розвитку підприємства.
- 37.Інноваційна діяльність суб'єктів підприємства.
- 38.Нові напрями розвитку підприємства в Україні.
- 39.Особливості функціонування товарної біржі.
- 40.Селянське (фермерське) господарство як форма підприємницької діяльності.
- 41.Тенденції та проблеми розвитку фермерства.
- 42.Основні напрями державної підтримки селянських (фермерських) господарств.
- 43.Форми господарсько-торговельної (комерційної) діяльності.
- 44.Особливості діяльності виробничого кооперативу.
- 45.Здійснення підприємницької діяльності без створення юридичної особи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрєєва Л.О. Економіка підприємства: Навчальний посібник. / Л.О. Болтянська, Л.О. Андрєєва, О.І. Лисак. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 668 с.;
2. Андрєєва Л.О. Системний аналіз організації / Л.О. Андрєєва // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2012. – № 2 (18), том 5. – С. 7-14;
3. Бобров В.Я. Основи ринкової економіки і підприємництва / В.Я. Бобров – Київ: Вища школа, 2003 – 719 с.;
4. Болтянська Л.О. Від вибору бізнес-ідеї до її реалізації / Л.О.Болтянська, В.М. Тебенко // Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки) – 2017. – № 3 (35) – С. 20-27;
5. Болтянська Л.О. Перспективна форма інтеграції в садівництві / Л.О. Болтянська // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – № 2(5). – С. 36-41. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2013_2\(5\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2013_2(5)_6);
6. Болтянська Л.О. Розведення перепелів – родинний бізнес / Л.О.Болтянська, Б.В.Болтянський // Тваринництво сьогодні. – 2018. – №5. – С. 37- 45;
7. Болтянська Л.О. Сучасні тенденції розвитку підприємництва в Україні / О.І. Лисак, Л.О. Андрєєва, Л.О. Болтянська / ADVANCES OF SCIENCE. Proceedings of articles the international scientific conference Czech Republic, Karlovy Vary – Ukraine, Kyiv, 28 September 2018. – С. 1357-1366;
8. Варналій З.С. Основи підприємництва: навчальний посібник / З.С. Варналій – Київ: Знання-Прес, 2006. – 329 с.;
9. Виноградська А.М. Основи підприємництва: Навчальний посібник. / А.М. Виноградська – К.: Кондор, 2008. – 544с.;
10. Від ідеї до власної справи: Навч. посібник. / А.С. Коноваленко, Л.О. Болтянська, Д.М. Трачова та інш. – Мелітополь: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2017 – 278 с.;
11. Гаєвська Л.М. Підприємницька діяльність та її оподаткування: Навчальний посібник. / Л.М. Гаєвська – Ірпінь: Академія ДПС України, 2003. – 218 с.;
12. Грицаєнко Г. Інвестиційна привабливість України [Електронний ресурс] / Г. Грицаєнко, М. Грицаєнко // Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal – 2017. – Vol. 3. – No. 1. – Pp. 80-93 – Mode of access : <https://are-journal.com>;
13. Грицаєнко Г.І. Інвестиції в технічне забезпечення аграрного виробництва [Електронний ресурс] / Г.І. Грицаєнко, І.М. Грицаєнко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – вип. 12. – Режим доступу : <http://global-national.in.ua/archive/12-2016/14.pdf>;
14. Грицаєнко Г.І. Основи інвестиційної діяльності: навчальний посібник. / Г.І. Грицаєнко – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2014. – 224 с.;

15. Грицаєнко Г.І. Соціальні інвестиції в соціальний капітал / Г.І. Грицаєнко, М.І. Грицаєнко // Бізнес Інформ. – 2018. – № 1. – С. 188-194;
16. Грицаєнко Г.І. Соціальні інвестиції: сутність, стан та особливості здійснення на селі / Г.І. Грицаєнко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2018. – № 1. – С. 126-132;
17. Грицаєнко Г.І. Технічне оснащення як пріоритетний напрям інвестування аграрного виробництва [Електронний ресурс] / Г.І. Грицаєнко, І.М. Грицаєнко // Економіка та суспільство. – 2017. – Вип. 9. – Режим доступу: <http://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal-9>;
18. Грицаєнко М. Трансакційні витрати національної економіки: сутність, класифікація та оцінка [Електронний ресурс] / Микола Грицаєнко // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2017. — Вип. 2 (17). — С. 41-55. — Режим доступу до журн.: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2017/17hmikto.pdf>;
19. Грицаєнко М.І. Взаємозв'язок інтенсифікації та інноваційного розвитку сільськогосподарського виробництва / М. І. Грицаєнко. // Вісник Степу: зб. наук. праць Кіровоград. держ. с.-г. досл. станції НААН. – 2014. – Вип. 11. – С. 195–201;
20. Грицаєнко М.І. Довіра як передумова розвитку підприємницької діяльності / М.І. Грицаєнко // Бізнес Інформ. – 2016. – №12. – 143-148;
21. Грицаєнко М.І. Інноваційна основа інтенсифікації сільськогосподарського виробництва / М.І. Грицаєнко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М. Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2011. – № 1 (15). – С. 38–44;
22. Грицаєнко М.І. Інноваційний розвиток сільського господарства / М.І. Грицаєнко. // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / за ред. М. Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2011. – № 1 (13). – С. 144–152;
23. Грицаєнко М.І. Інновація як економічна категорія та її особливості в аграрній сфері / М.І. Грицаєнко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / за ред. М. Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2012. – № 1 (17) – С. 130–138;
24. Грицаєнко М.І. Інтегральна оцінка ефективності інноваційної діяльності в аграрній сфері на основі методу аналізу ієрархій / М.І. Грицаєнко // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. – 2014. – Т. 19. – Вип. 3. – С. 147–150;
25. Грицаєнко М.І. Інтенсифікація сільського господарства на основі інноваційного розвитку / М.І. Грицаєнко // Інноваційне забезпечення розвитку сільського господарства України: проблеми та перспективи :

- монографія / [Лупенко Ю.О., Малік М.Й., Шпикуляк О.Г., Грицаєнко М.І. та ін.]. – К. : ННЦ ІАЕ, 2014. – С. 237–257;
- 26.Грицаєнко М.І. Кадрове забезпечення аграрної науки України / М.І. Грицаєнко // Економіка розвитку. – 2014. – № 4 – С. 19–25;
  - 27.Грицаєнко М.І. Підприємництво як джерело інноваційної діяльності в аграрній сфері [Електронний ресурс] / М.І. Грицаєнко // Ефективна економіка. – 2014. – №12. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/>;
  - 28.Грицаєнко М.І. Розвиток наукового забезпечення аграрного виробництва / М.І. Грицаєнко // Економіка АПК. – 2014. – № 6. – С. 79–87;
  - 29.Грицаєнко М.І. Соціальний капітал у становленні підприємницької мережі аграрної сфери України / М.І. Грицаєнко // Економіка АПК. – 2017. – №5 – С. 58-64;
  - 30.Грицаєнко М.І. Сутність соціального капіталу та його особливості в аграрній сфері / М.І. Грицаєнко // Економіка АПК. – 2018. – №1. – С. 60-65;
  - 31.Грицаєнко М.І. Сутність та оцінка інноваційного потенціалу / М.І. Грицаєнко // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету / за ред. М. І. Бахмата. – Кам'янець-Подільський: «ТОВ Друк-Сервіс», 2012. – С. 111–113;
  - 32.Грицаєнко М.І. Теоретичні основи інноваційної діяльності / М. І. Грицаєнко // Науково-прикладні основи ефективного розвитку аграрного сектору економіки: монографія / [Л.О. Андрєєва, Л.О. Болтянська, М.І. Грицаєнко та ін.] – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2014. – С. 104–154;
  - 33.Грицаєнко М.І. Трансакційні витрати на макро-, мезо- та мікрорівнях / М.І. Грицаєнко // Економіка та управління АПК. – 2018. – №1. – С. 124-133;
  - 34.Грицаєнко М.І. Трансакційні витрати: сутність, класифікація та зв'язок з соціальним капіталом / М.І. Грицаєнко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2017. – №4. – С. 249-255;
  - 35.Грицаєнко М.І. Удосконалення інституційного середовища розвитку інноваційної діяльності в аграрному виробництві шляхом створення наукового парку / М.І. Грицаєнко // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки – 2014. – № 4 – С. 116–124;
  36. Донець Л.І. Основи підприємництва. Навчальний посібник. / Л.І. Донець, Н.Г. Романенко – К.: ЦНЛ, 2006. – 320 с.;
  - 37.Економіка аграрного підприємства: Навчальний посібник / Т.І. Яворська, Ю.О. Прус, О. М. Петрига; за ред. О.М. Петриги, Т.І. Яворської. Мелітополь: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2016. – 498 с.;
  - 38.Завадських Г.М. Дослідження сучасного стану інвестиційної сфери аграрних підприємств / Андрєєва Л.О., Болтянська Л.О. та ін. // Науково-прикладні основи ефективного розвитку аграрного сектору економіки: Монографія. – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2014. – 272 с. – С. 155-208;

39. Завадських Г.М. Ефективність розвитку галузі садівництва / Г.М. Завадських В.М., Тебенко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) – 2016. – №3 (32). – С. 168-178;
40. Завадських Г.М. Особливості функціонування агрохолдингів в Україні / Г.М. Завадських // Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки) - Мелітополь: Вид – во Мелітопольська типографія «Люкс», 2013. – С.87-89;
41. Педченко Г.П. Соціальні аспекти розвитку підприємництва в Україні / Г.П. Педченко, Ю.О. Власюк // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) – 2017. – № 1-2 (33-34) – С. 260-268;
42. Педченко Г.П. Сучасний стан підприємництва в Запорізькій області // Г.П. Педченко, Ю.О. Власюк / Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) – 2016. – № 3 (32). – С. 159-167;
43. Тебенко В.М. Інноваційна діяльність промислових підприємств України / В.М. Тебенко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2015. – №1 (29) – С. 69-73;
44. Тебенко В.М. Проблеми та тенденції інноваційного розвитку промислових підприємств України / В.М. Тебенко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. – 2018. – №2 (37). – С. 146-154;
45. Формування соціального капіталу в інституційному механізмі аграрного ринку: Монографія / [М.Й. Малік, О.Г. Шпикуляк, В.П. Рябоконт, М.І. Грицаєнко та ін.]. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2017. – 86 с.;
46. Шпикуляк О.Г. Наукове забезпечення інноваційного розвитку аграрної сфери / О.Г. Шпикуляк, М.І. Грицаєнко // Бізнес Інформ. – 2016. – №4. – С. 143-149;
47. Шпикуляк О.Г. Розвиток інноваційної діяльності в аграрній сфері: менеджмент та ефективність: Монографія / О.Г. Шпикуляк, М.І. Грицаєнко. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. – 424 с.;
48. Шпикуляк О.Г. Розвиток інститутів інноваційної діяльності в аграрній сфері / О.Г. Шпикуляк, М.І. Грицаєнко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – №8. – С. 292-298. – Режим доступу : <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/60.pdf>;
49. Яворська Т.І. Аналіз стану малого підприємництва в місті / Т.І. Яворська // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2017. – № 3 (35). – С. 174-182;
50. Яворська Т.І. Інноваційний характер розвитку підприємств малого та середнього бізнесу в розвинутих країнах / Т.І. Яворська // Науковий вісник Львів. нац. ун-ту ветер. медик. та біотехнологій ім. С. З. Гжицького: наук. журнал – 2010. – Т. 12, №1 (43). – С. 634–638;

51. Яворська Т.І. Малий бізнес у сільському господарстві: теорія і практика: монографія / Т.І. Яворська. – К. : ННЦ “ІАЕ”, 2012. – 384 с.
52. Gritsaenko H. Investments in the technical support of agrarian production / H. Gritsaenko, I. Gritsaenko // Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності підприємств реального сектору економіки», (Полтава, 30 жовтня 2017 р.) – Полтава: РВВ ПДАА, 2017. – С. 139-142.
53. Gritsaienko H. Investment of agricultural machinery in agricultural production of Ukraine / V. Didur, H. Gritsaienko, I. Gritsaienko // МАШИНЫ ДЛЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА 2017 : материалы V Международного научного конгресса, г. Варна, Болгария, 21-24 июня 2017 р. – Варна, 2017. – С. 125-129.
54. Gutkevych S., Zavadskiyh Investment strategy of agrarian sector / С. Гуткевич, Г. Завадських // Інтелект XXI, 2015 №1. - С.70-76.
55. Hrytsaienko H., Hrytsaienko I., Bondar A. and Zhuravel D. Mechanism of Investment of Technical Service in Agricultural Households. Modern Development Paths of Agricultural Production. 2019. pp. 29-40.
56. Hrytsaienko M., Hrytsaienko H., Andrieieva L. and Boltianska L. The Role of Social Capital in Development of Agricultural Entrepreneurship. Modern Development Paths of Agricultural Production. 2019. pp. 427-440.
57. Hrytsaienko M., Rogach Y. and Zorya M. Location of Social Capital in the Labor Protection of the Enterprise. Modern Development Paths of Agricultural Production. 2019. pp. 41-52.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Навчально-інформаційний портал ТДАТУ <http://nip.tsatu.edu.ua>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
3. Методичний кабінет кафедри ПТБ.
4. Internet.